

”Bryghusgrunden”, - indstilling om endelig vedtagelse af lokalplan med kommuneplantillæg og VVM

Notat fra borgermødet den 18.11.08 i Dansk Arkitektur Center

Mødet var tilrettelagt som et debatmøde med politikerpanel. Stadsarkitekt Jan Christiansen indledte mødet med at fortælle om planforslagene med vægt på de kvaliteter, byen blev tilført: Udadvendt bygning med offentlige byrum/legepladser og passagerne gennem og rundt om bygningen. Han fandt, at projektet repræsenterede en moderne fragmentarisk arkitektur, måske provokerende, men befriende ikke-monumental og med et folkeligt indhold.

En repræsentant fra arkitektfirmaet OMA fortalte om projektet med vægt på baggrunden for bygningens placering, udseende og indhold af funktioner. Efter pausen indledte repræsentanter for 4 partier debatten med et kort indlæg om deres holdning til projekt og planforslag: Klaus Bondam fra De Radikale, Morten Kabel fra Enhedslisten, Anne Vang fra Socialdemokratiet og Lars Dueholm fra Venstre. Herefter var der spørgsmål og indlæg fra salen.

Mødets forløb var ikke tilfredsstillende bl.a. på grund af tekniske problemer med lydanlæg og med projektor ved mødets start. Det betød, at mødet kom for sent i gang og sluttede ca. ½ time efter det annoncerede tidspunkt.

Endvidere rejste flere af de fremmødte kritik af, at mødet kun var annonceret i Politiken og ikke i Cityavisen og andre lokalblade, som Klaus Bondam allerede i 2006 havde lovet. Vedrørende annonceringen beklagede Klaus Bondam, at forvaltningen ikke havde været opmærksom på tidligere løfter.

Herudover kritiseredes, at dato for mødets afholdelse lå for tæt på modtagelsen af lokalplanfolderen. Dette skyldtes en beklagelig kommunikationsfejl mellem Borgerrepræsentationens sekretariat og Center for Bydesign, der først 3 dage efter offentliggørelsen den 7. november erfarede, at der var mindretal fra Enhedslisten. Forvaltningen måtte derfor udsende en rettet lokalplanpjece og folder og annoncere en forlænget høringsperiode, hvilket betød, at nogle foldere først nåede frem til et mindre antal borgere i dagene umiddelbart før mødet. For at undgå signalforvirring i forhold til annonceringen af borgermødet i Politiken den 7. november, valgte forvaltningen at fastholde datoen for borgermødet.

Omkring 60/70 borgere var mødt frem, herunder bl.a. repræsentanter for Indre By Lokaludvalg, Bryghusgruppen, Den Classenske Legatskole og institutionerne i Vartov. Mange deltog aktivt med indlæg og spørgsmål til projekt og planforslag. Da stemningen til tider var uforsonlig og hektisk, bestræbte ordstyreren sig på, at så mange borgere som muligt kom til orde, hvilket betød, at nogle spørgsmål til projekt og planforslag ikke nåede at blive fyldestgørende besvaret på stedet.

Politikernes indlæg

Politikerne i panelet lagde vægt på, at det var et bredt flertal, der havde stemt for planforslag og projekt, selvom man var vidende om den hede debat, som projektet havde medført.

Klaus Bondam fandt, at det var et fantastisk flot projekt, som han havde store forventninger til. Han interesserede sig for, hvordan byen skal se ud om 50-100 år og så projektet som løftestang for et attraktivt, rekreativt område med mulighed for at komme ned til vandet og med en mangfoldighed, som kan tiltrække forskellige typer mennesker og udvikle et godt byliv. Han lagde vægt på, at byen vil få et sted, som er udadvendt og attraktivt med verdens bedste bylegeplads, der vil leve op til de mange krav, som bliver stillet. Den mindre øgning af trafikken ville efter hans opfattelse sandsynligvis blive neutraliseret af de trængselsafgifter, som kommunen har arbejdet for i lang tid, og som der er tegn på kan blive en realitet. Det vigtige var, at Vester Voldgade blev en attraktiv gade.

Morten Kabell syntes, at projektet var interessant og spændende, men fandt samspillet med det historiske kvarter tvivlsomt. Han var betænkelig ved øgning af biltrafikken og de mange parkeringspladser, der forringede cyklisteres forhold. Han syntes, at boligerne i projektet, som bør være helårsboliger, virkede som et alibi for at bygge kontorer og udstillingsfaciliteter. Glas og stål fandt han ikke som en løsning, der skulle gentages på dette sted. Han fandt, at projektet, herunder legepladsen hverken var helt eller halvt færdig.

Anne Vang indledte med Churchill-citatet: "First we shape our buildings, then our buildings shape us" for at understrege, at byens sammensætning og udformning har stor betydning for, hvordan vi opfører os, og at det er bygningerne, som i høj grad skaber Københavns identitet. Hun fandt, at projektets væsentligste kvalitet var, at der var tale om en multifunktionel åben inviterende bygning med forskellige aktiviteter, som også vil smitte positivt af på den i dag lidt 'døde' Søren Kirkegårds Plads. Endvidere syntes hun, at det var positivt, at DAC's bogcafé og udstillingsaktiviteter om byudvikling fik en central placering i København. Herudover lagde hun vægt på, at stedet havde en god kollektiv trafikbetjening. Afslutningsvis påpegede hun, at vandfronten ejes af københavnere, og at der var bred politisk enighed om, at den skal være offentlig tilgængelig.

Lars Dueholm var generelt positiv overfor projektet. Han fandt projektets indhold af udstillinger, kontorer, boliger og legeplads unik og interessant, men lagde vægt på, at der kom mere fokus på den fremtidige videreudvikling af legepladsen sammen med institutionerne. Detaljeringsgraden var ikke tilstrækkelig. Herudover påpegede han, at projektet gerne må have et moderne udtryk, men skal respektere den historiske arv, og at en ubrudt havnepassage var vigtig for Venstres stemmer.

Borgernes synspunkter

Nedenfor er sammenfattet de spørgsmål og synspunkter vedrørende forskellige temaer i projekt og planforslag, som blev fremført og diskuteret med politikerne.

Brugen af grunden

Det blev påpeget, at området, bortset fra havneparken på Islands Brygge, er den sidste ubebyggede grund langs den centrale del af havnen, og at den ikke bør bebygges. Man savnede forklaring på, hvorfor huset overhovedet skal opføres her, når Realdania lige så godt kan bygge et andet sted. I lyset af de mange tomme boliger og kontorer i byen fandt man ikke, at der var brug for flere kontordomiciler og luksuslejligheder. At projektet vil skabe byliv ansås for en påstand. Det blev foreslået, at der først tages stilling til evt. byggeri på grunden, når projekterne i Metropolzonen var realiseret. Flere mente, at grunden skulle bevares som offentligt område, at kommunen skulle købe den tilbage og etablere grønt område med blomster og/eller kulturelle funktioner for borgerne.

Der efterlystes butikker i projektet, som er en mangelvare i området.

Det var uforståeligt for nogle, hvordan kommunen kan love nye grønne områder i byen (lommeparker) og samtidig godkende dette byggeri. Enten burde kommunen renovere den eksisterende forsømte legeplads eller lave nye legepladser som f.eks. i havneparken på Islands Brygge.

Projektets arkitektur, volumen og placering

Hvad angår bygningens arkitektoniske udformning var der ikke mange rosende ord, og der blev efterlyst overbevisende argumenter for udformningen, og hvad politikerne synes, der var skønt ved projektet. Bebyggelsen blev sammenlignet med en samling skibscontainere uden skib, en stabling af kasser, et stykke voldsarkitektur, der vil ødelægge det historiske sted i byen. Der blev refereret til postgirobygningens ødelæggende påvirkning af bymiljøet. Der blev spurgt til materiale- og farvevalg for den 'hvide papmodel'.

Flere pegede på, at beskyttelseslinien, som er fastlagt i forlængelse af de historiske huses facadelinie, skal respekteres, og at det også var usandsynligt, at den bare kunne flyttes, da den blev aftalt mellem kommunen og staten i 1996.

Sigtelinier på langs af Frederiksholms Kanal fra byen til havnen og fra havnen til byen og Vor Frue Kirke var også et punkt, projektet blev kritiseret for ikke at respektere, og man foreslog en revision af placeringen. Man fandt, at bebyggelsen var alt for stor og bastant og ville afskære byen fra vandet. Der blev refereret til den uheldige bebyggelse langs Kalvebod Brygge. Der blev efterlyst noget mindre og kønnere med udgangspunkt i en bebyggelsesprocent på 150.

En anmodede bygherren om fuldmagt og overdrog en ansøgning om tilladelse til at opføre en 1:1 mock-up af bygningen til borgmesteren for bedre at kunne bedømme projektets volumen og proportioner i forhold til omgivelserne.

Byrum, promenader og legepladser

Flere mente, at der langt fra var tale om 'verdens bedste bylegeplads', som Klaus Bondam havde lovet på et borgermøde tidligt i processen.

Legepladserne var alt for offentlige uden hegn, hvilket betød utilfredsstillende sikkerhed og vanskeligheder med at passe på børnene.

Legepladsen mod byen lå derudover i skygge det meste af formiddagen. Der blev gjort opmærksom på, at de nærmeste børneinstitutioner, der i dag

bruger legepladsen, er ministeriernes, som ligger 50 m væk. Kommunen burde i stedet vedligeholde den eksisterende og forsømte legeplads. Det blev påpeget, at frie kajarealer er et gode, som der næsten ikke er flere tilbage af. Havnen er blevet utilgængelig for byens borgere. Herudover var holdningen, at der burde være adgang til vandet for alle hele vejen rundt om bebyggelsen, også til den forsænkede passage langs havnen.

Miljø, trafik og parkering

Der blev udtrykt glæde over kommunens klimaplan, hvori trafikken og forureningen skal tøjles, men man undrede sig over, hvordan det hænger sammen med det aktuelle projekt, der trækker flere biler til området. I stedet burde den kollektive trafik udbygges således, at der kunne indføres bilfrie bydele. P-kælder burde udelades og Vester Voldgade burde lukkes. For Den Classenske Legatskole ville det øgede antal biler blive endnu en torn i øjet. Det blev understreget, at skolen i forvejen er plaget af trafikforholdene og forgæves har klaget over forholdene til kommunen, hvilket på skolen er blevet opfattet som en arrogance blandt politikerne.

Nogle fandt, at stationsnærhedsprincippet burde revideres, da 600 m er for langt til, at folk vælger at gå fra station til arbejde. Herudover burde antallet af virksomheder i byen begrænses, så trafikken på den måde mindskes. En foreslog, at trafikpulsåren Kalvebod Brygge/Chr. Brygge burde lægges ned under jorden. Heruover var der forslag om at bygge en ny bro til Christianshavn i det gamle Langebros 'tracé'. Der blev ligeledes udtrykt bekymring for, om den underjordisk passage kunne blive attraktiv.

Andet

Kommunen blev kritiseret for at sælge grunden til en tilfældig byggherre/arkitekt

Nogle gav udtryk for, at projektet gennemføres henover hovedet på borgerne, og at der

er et indespist forhold mellem Realdania og Københavns Kommune.

Herunder undredes man sig over Stadsarkitekten, der ikke havde udtalt et eneste kritisk ord om projektet.

Politikernes aftale om at gå ind for projektet i budgetforliget var efter fleres mening det samme som at sætte demokratiet ud af kraft, og gøre grin med høringsprocessen.

Det blev foreslået, at der arrangeredes endnu et borgermøde i starten af januar, inden høringsperioden udløb.

Politikernes svar

Nedenfor er sammenfattet politikernes synspunkter og svar under debatten og i de afsluttende indlæg.

Lars Dueholm] udtrykte tilfredshed med den store interesse for at deltage i demokratiet. Han påpegede, at budgetforligets punkt om, at forligspartierne vil stemme for projektet, ikke betyder, at partierne ikke vil lytte til og tænke over det, som bliver sagt i høringsperioden. Han henviste til, at nogle projekter gennem tiden faktisk er blevet afvist som følge af folkelige protester, og at det nytter at deltage i debatten. Politikere er ikke arrogante, men det betyder ikke, at de højstråbende nødvendigvis får ret.

Legepladsen lå ham meget på sinde, men her stolede han på, at Klaus Bondam ville sørge for, at sikkerheden og trygheden for børnene ville blive tilgodeset i den videre detaljering.

Han fandt det positivt, at der ikke er tale om en skulpturel bygning, men om en bygning med brudte facadelinier og en åben bygning, der forbinder sig med byen. Dog var han en smule skeptisk ved de underjordiske passager, som han ikke havde set gode eksempler på andre steder.

Han fandt det oplagt, at København skal tiltrække virksomheder, hvis byen skal være levende. Trafikalt ønskede han, at Ring II blev lagt i havnetunnel, men det ville kræve statslige midler, som ikke lige var i sigte.

Han beklagede, at det ikke kunne lade sig gøre at skabe adgang for handikappede langs vandet.

Anne Vang fandt, at projektet rummede de rigtige funktioner, som er vigtigt at have i sin by, og at sammenfletningen og den offentlige tilgængelighed trækker byen ind i huset og åbner huset mod byen på en spændende måde. Hun syntes, at de forskellige klodser var ret elegante og betød, at den store bygning ikke fremstod massiv eller monumental.

Med hensyn til skolens bekymringer for trafikken i Vester Voldgade, forstod hun bekymringerne, men var overbevist om, at gennemførelsen af Metropolzoneprojektet for gaden i sig selv ville begrænse trafikken og øge sikkerheden. Hun udtalte opbakning til Bryghusprojektet.

Klaus Bondam gjorde opmærksom på, at der langt fra var tale om tilfældige arkitekter, men et valg af OMA på baggrund af et paralleloppdrag, hvor 4 internationalt anerkendte firmaer bød ind på at tegne bygningen.

Borgmesteren udtrykte respekt for Stadsarkitektens arbejde og tilkendegav tillid til hans rådgivning af politikerne vedrørende vurdering af et byggeris arkitektoniske kvaliteter, ligesom han havde noteret sig, at mange andre fagfolk har omtalt projektet positivt. Selv havde han lyst til at opholde sig i bygningen og var overbevist om, at projektet ville bidrage til mere liv i området. Han gjorde opmærksom på, at projektet også skal ses i sammen med det nye projekt for Kalvebod Brygge "Bølgen", som også vil give liv til havnefronten.

Han var stadig parat til at arbejde for verdens bedste bylegeplads, men påpegede, at idéen var, at den skulle være åben for alle og ikke som i dag fortrinsvis for institutionerne. Han var overbevist om, at den videre udvikling og detaljering af legepladsen, måske med et større sikret område, i sidste ende også vil overbevise pædagoger og forældre om kvaliteterne. I byggeperioden vil der i nærheden blive etableret et erstatningslegeplads. Trafikalt påpegede han, at der var forskel på et parkeringsanlæg ved Kvæsthusbroen, hvor trafikken skulle igennem det meste af Indre By og så et parkeringsanlæg ved Bryghusgrunden, der lå i kanten af Indre By lige ved de store indfaldsveje.

Han syntes, at et ekstra borgermøde i januar var en god idé og lovede at tage høringssvarene med i vurderingen, når den endelige lokalplan skulle politisk behandles.

Morten Kabell erkendte, at der selvfølgelig var tale om personlig smag i forholdet til bygningen, men var enig med Klaus Bondam om at have tillid til Stadsarkitektens eller forvaltningens rådgivning, selvom man ikke altid

var enig. Der skal være plads til mangfoldighed, og den kan ikke styres demokratisk.

Han ønskede 'papier på', at fortidsmindebeskyttelseslinien kunne ændres og sagde ja tak til en mock-up.

Hvad angår trafikken var han enig i, at der var for mange parkeringspladser, som gav for meget trafik, men anså, at en havnetunnel også ville skabe mere trafik

Vedrørende legepladsen mente han, at der skulle ske nogle ændringer i forhold til det foreliggende forslag, men var generelt positiv kritisk overfor projektet som helhed. Et borgermøde i januar anså han for en god idé og foreslog, at det eventuelt blev arrangeret i samarbejde med Indre By Lokaludvalg.